



Стручна статија
УДК: 341.71.082.3(497.7)

► МК - ДИПЛОМАТИЈА: ПОМЕЃУ ПРОФЕСИОНАЛИЗМОТ И ПОЛИТИКАТА

автори: Лазар Поп Иванов / Марија Мирчевска

Трудот пред Вас се фокусира на дебатата за методологијата на избор и регрутацијата на дипломатски претставници од рангот на амбасадори, што во суштина е судир помеѓу два концепта, и тоа: политичко наспроти професионално назначување. Трудот опфаќа преглед на развојот на критериумите за избор на амбасадори во македонските дипломатски претставништва. Се занимава и со утврдување на разликите во подготвеноста на амбасадорите да ги извршуваат дипломатските цели во зависност од нивниот принцип на регрутација. Трудот ја проучува меѓународната практика за назначување амбасадори и презентира различни ставови на стручната и политичката јавност во врска со законските промени во соодносот на политичка, односно професионална застапеност во процесот на назначување амбасадори.

Целта на трудот е да покаже дека постапката што ја поминуваат дипломатите од кариера, со цел за стекнување на звањето амбасадор, ги зголемува шансите за професионално исполнување на целите на дипломатијата во надворешнополитичките односи.

ЕВОЛУЦИЈА НА ЧЛЕНОТ 36

За првпат, по 16 години државност, во 2006 година Собранието на Република Македонија со 51 глас „за“ и 1 глас „воздржан“ го донесе првиот Закон за надворешни работи (ЗНР) во независна Македонија. Со носењето на овој Закон, престана да важи

Законот за вршење на надворешни работи од надлежност на сојузните органи на управата и сојузните организации.¹

Од 2006 до денеска, областа што треба да ја уредува овој Закон предизвика низа дискусии, дебати и несогласувања во експертската јавност, за тоа како треба да се трасира македонската дипломатија. Првичниот текст на Законот досега е променет на неколку наврати, и тоа со две одлуки на Уставниот суд (едната од 7.11.2007 и едната од 8.10.2008 година), дополнително ЗНР на двапати беше променет со закони за изменување и дополнување на Законот за надворешни работи, и тоа во 2008 и во 2013 година.

Еден од членовите на овој Закон, кој е многу важен за наративот на овој труд, е членот 36, кој зборува за условите и за постапката за именување амбасадор. Во тој член, Законот од 2006 година покрај условите што кандидатот треба да ги исполни за да биде назначен за амбасадор, зборува и за минимумот од 2/3 од вкупниот број амбасадори што треба да се именуваат од составот на дипломатско-конзуларните службеници со највисоки дипломатски звања во Министерството.

ЗНР претрпува значителни промени во 2008 година, кога Законот се изменува и дополнува². Повторно најголем интерес кај нас буди промената на членот 36, односно, специфично, намалувањето на утврдениот минимум (со Законот од 2006 година) за амбасадори кои треба да се именуваат од составот на дипломатско-конзуларните службеници (дипломати од кариера). Промените воедно го менуваат дотогашното искуство назначените амбасадори да бидат со највисоки дипломатски звања. Во промените, зборот највисоки е заменет со високи, со што се намалува рангот на оние што можат да бидат назначени како амбасадори.

ЗНР последните измени ги претрпува во февруари 2013 година и, иако измените не се конкретно врз членот 36, тие индиректно влијаат врз работата на амбасадорите на нашата држава и на начинот на нивната евалуација. Зоран Петров, заменик-министерот во МНР вели: „Клучна законска измена е изземањето на вработените во МНР од системот на државни службеници и воведувањето систем на кариера за дипломатите како најшироко меѓународно прифатен и практикуван принцип. Тоа воедно ќе овозможи регрутирање кадар кој ги има потребните квалификации и обезбедување предвидлив, непречен развој на дипломатската кариера, градење професионална дипломатија, подготвена да се справи со исклучително сложените политички предизвици со кои се соочува нашата земја денес, но и во иднина“.³

¹ Закон за вршење на наворешни работи од надлежност на сојузните органи на управата и сојузните организации од 1981, објавен во „Службен лист на СФРЈ“ број 56/81.

² Закон за изменување и дополнување на Законот за надворешни работи од 2008 г., објавен во Службен весник на РМ, бр. 107.

³ „Измените на Законот за надворешни работи пред пратениците“, 24 Вести, јануари 22, 2013 <http://24vesti.mk/izmenite-na-zakonot-za-nadvoreshni-raboti-pred-pratenicite>

Овие промени беа анализирани и од страна на негативните ефекти што можат да ги предизвикаат. Оттаму, членови на дипломатскиот клуб велат: „Основниот критериум според кој ќе се оценуваат дипломатите во земјава, ќе бидат економските критериуми. Ваквата предлог-законска измена од Законот за надворешни работи е една од најспорните за поранешните и актуелните дипломати, членови на Дипломатскиот клуб, кои денес заедно со Правниот факултет организираа јавна расправа за новиот предлог за измени и дополнување на Законот за надворешни работи“.⁴

Дополнително, поранешни дипломати велат дека „оценувањето не е спорно, но зачудува намерата амбасадорот прво да се оценува според економската активност, па потоа според политичката активност и на крајот, за раководење со претставништвото“.⁵

КОЈ МОЖЕ ДА СТАНЕ АМБАСАДОР ВО МАКЕДОНИЈА?

Во овој момент, од 47 шефови на дипломатско-конзуларни претставништва, 22 се од редот на дипломатско-конзуларните службеници во МНР. Доколку зборуваме само за амбасади, бројот на амбасадори кои доаѓаат од дипломатско-конзуларните службеници на МНР би бил 12, и тоа во амбасадите на Македонија во: Берлин, Вашингтон, Љубљана, Приштина, Прага, Рим, Сараево, Стокхолм, Талин, Тел Авив, Тирана, Хаг.⁶

Одлуката за промената на квотата од 2/3 на 1/4 професионални амбасадори во Министерството ја објаснуваат со дефицитот на професионален кадар во МНР, поточно, поради ангажманот на професионалните дипломати во дипломатско-конзуларните претставништва на земјава, „во МНР се чувствува кадровска празнина која останува по нивното заминување“.⁷

На линија на Министерството и нивната аргументација можеме да го споменеме поранешниот дипломат Ристо Никовски, кој ја потврдува идејата на Министерството. Имено, тој оценува дека „намалувањето на квотата на една четвртина, гледано долгорочно, е поволна промена, бидејќи моментално МНР нема што да понуди“.⁸

Од друга страна, оние што гледаат проблем во оваа промена, стојат на мислењето дека таа ќе донесе „партизација на дипломатијата“ и дека неминовно тоа ќе се рефлектира врз самата ефективност на дипломатите и врз работењето на самите амбасади.

⁴ Габриела Делова „Со новиот закон дипломатијата се сведува на брканје инвеститори“, *Капитал*, ноември 14, 2012. http://kapital.mk/MK/makedonija/89930/so_noviot_zakon_diplomatijata_se_sveduva_na_brkanje_investitori.aspx

⁵ Жана П. Божиновска, „Политичко столце за секретарот во МНР“, *Дневник*, јули 20, 2012. <http://www.dnevnik.com.mk/default.asp?ItemID=CCED26B3E7009642B69EB8474EA39A2B>

⁶ МНР, Одговори добиени според Законот за пристап до информации од јавен карактер, август 14, 2013.

⁷ Тамара Грнчаровска, „Шефот на дипломатијата ги проширува своите ингеренции“, *Утрински весник*, август 17, 2008. <http://www.utrinski.com.mk/?ItemID=083210E601AB7648A9CD7D110572C878>

⁸ „Време: 'Заслужните' ќе ги истиснат дипломатите“, *Нетпрес*, август 11, 2008. <http://www.netpress.com.mk/mk/vest.asp?id=37062&kategorija=7>

Поранешната министерка за надворешни работи, Илинка Митрева, давајќи коментар за промените во Законот, вели: „Измените и дополнувањата на Законот што ги донесе ВМРО-ДПМНЕ јасно укажуваат на намерата да се саботира духот на Законот во делот на професионализацијата на дипломатијата и да се обезбеди законска подлога за создавање партиска дипломатска мрежа“.⁹

На поентата за можноста партиски кадри да бидат доминантни во изборот на амбасадори, коментира и професорот Јове Кекеновски: „Стравот дека МНР не располага со доволно професионалци, се покажа токму сега. Со новиот Закон имаме ситуација во која повторно ќе се регрутираат партиски кадри, односно оние кои ќе бидат „истакнати личности од областа на надворешните работи“¹⁰.

Професорот Димитар Мирчев, пак, со малку поинаков став, давајќи критика за промените на Законот, се осврнува и на дотогашната практика за назначување „политички дипломати“. Тој вели: „Не сум среќен со формулацијата на измените во Законот. Измените можат да водат до натамошна политизација на професионалната дипломатска струка и дејност. Но и досега, без оглед на постоењето на закон (од април 2006) или не, без разлика на пропорциите на дипломати/политички личности, во Законот, дипломатијата се политизираше.“¹¹

И Виктор Габер, во „За македонската дипломатија“, ја поставува дилемата за методот на мобилизација на кадрите, за који тврди дека е генерално актуелно прашање во дипломатската теорија и практика: мобилизација на кадри „однадвор“ или професионалци „занаетчи“. Тој признава дека во периодот по осамостојувањето на РМ, затекнатите и новопријавените кадри нема да бидат доволни за да се обезбеди ефикасна поддршка за македонските ставови, интереси и права. Сепак, тој заклучува дека квалитетен дипломат се формира низ долгорочен процес на работа, перманентно образование, продлабочено следење на надворешно-политичката материја, со што ја фаворизира 2. опција наспроти „привремените“ прошетки на кадри од други струки во дипломатијата, кои се на штета на државата.¹²

КАКВА Е КОМПАРАТИВНАТА ПРАКТИКА?

Кога зборуваме за соодносот на дипломати од кариера и политички дипломати, можеме да споменеме дека различни држави, различно го уредуваат ова прашање. Како за споредба: во Норвешка само три проценти се политички номинирани амбасадори. Во Словачка, членка на Европската Унија која според големината и бројот на дипломатски претставништва во странство е слична на

⁹ Тамара Грнчаровска, „Шефот на дипломатијата ги проширува своите ингеренции“, *Утрински весник*, август 17, 2008. <http://www.utrinski.com.mk/?ItemID=083210E601AB7648A9CD7D110572C878>

¹⁰ „Време: 'Заслужните' ќе ги истиснат дипломатите“, *Нетпрес*, август 11, 2008. <http://www.netpress.com.mk/mk/vest.asp?id=37062&kategorija=7>

¹¹ „Нова Македонија: Дипломатска равенка: најмалку 1/4 или најмногу 2/3?“, *Нетпрес*, септември 11, 2009. <http://www.netpress.com.mk/mk/vest.asp?id=39421&kategorija=7>

¹² Виктор Габер, *За македонската дипломатија*, (Магор, 2002), стр. 77-78, 125.

Македонија, тој процент е 10.¹³ Во Холандија, од 126 амбасадори, генерални конзули и постојани претставници, само две позиции се политички назначеници (поранешни политичари) со докажано искуство во свето поле на работа. Да потсетиме: во Македонија вкупната можност да се номинираат политички дипломати е $\frac{3}{4}$, што би значело дека максимумот на политички дипломати би можел да достигне 75% од вкупниот број дипломати.

Доколку, пак, ги погледнеме Соединетите Американски Држави (САД), таму односот меѓу политички назначените амбасадори во времето на претседателот Кенеди било 2 наспроти 1. Денеска, администрацијата на сегашниот претседател Обама се обидува да се врати на овој историски сооднос.

За професионалната дипломатија пишува и поранешниот дипломат г. Огнен Малески: „Важно е да се спомене дека тенденцијата за заокружување на процесот на комплетна професионализација на дипломатскиот сервис е на добар пат да се реализира и кај нашите соседи од поблиското и од поширокото опкружување (Бугарија, Хрватска, Словенија), што е одамна стандардна практика кај таканаречените стари европски демократии, а од пред десетина години и кај земјите од Централна Европа и од Балтикот“.¹⁴

На иста линија е и ставот на поранешната амбасадорка на Холандија во Македонија, Н.Е. Симоне Филипини, која смета дека „само професионалците се добри дипломати и оти тоа правило треба да го почитуваат уште повеќе малите земји, како што се нејзината земја и Македонија“.¹⁵

Дополнително, сегашната амбасадорка на Холандија во Македонија, Н.Е. Маријет Шурман вели: „Потребно е повеќе од талент и зборување на два или повеќе странски јазици за да бидете ефективен претставник на својата држава или на нејзините интереси. Потребно е долгогодишно искуство и градење мрежи. Имањето толку висок дел од политички назначени амбасадори изгледа како закана за континуитетот на професионалноста на службата“¹⁶

ПРОФЕСИОНАЛНИ НАСПРОТИ ПОЛИТИЧКИ НАЗНАЧЕНИ ДИПЛОМАТИ

Според Koop & Gillespie, припадниците на сервисот за надворешни работи себеси се перципираат како професионалци, но не во смисла дека се платени за тоа. Тие ја гледаат дипломатијата како професија, сет од вештини кои се усовршуваат преку тренинг и учење на занаетот, каде што постојат критериуми за влез, напредок врз основа на заслуга и правила на однесување.

¹³ „Амбасадори на политички мускули“, Диверзити медиа. <http://diversitymedia.mk/index.php/57>

¹⁴ Огнен Малески, „Дипломатија без дипломати“, *Утрински весник*, ноември 16, 2012. <http://www.utrinski.com.mk/?ItemID=36034056590D034FBAC4B415ACB8FFB7>

¹⁵ „Само професионалци се добри амбасадори: Интервју со Симоне Филипини“, *Утрински весник*, ноември 4, 2010 <http://www.utrinski.com.mk/default.asp?ItemID=98B0715B73AA1A4795EBC4D2BB57E8AD>

¹⁶ Маријет Шурман, е-маил порака до авторите, август 19, 2013.

Според истите автори, професионалните дипломати се горди на своите вештини и кога надлежните лица именуваат кадри на политичка основа, дипломатите од кариера се чувствуваат загрижено и донекаде луто. Тие имаат тенденција да сметаат дека политички назначените, особено оние што не доаѓаат од академската заедница или јавниот сервис, се некомпетентни за позицијата, додека не се покаже спротивното.¹⁷

Во насока на професионална аргументација одат и размислувањата и цитатите што ќе ви ги презентираме подолу. Преку нив се обидуваме да го сумираме процесот на стекнување со високо дипломатско звање, со цел да се добие претстава за начинот на кој дипломатите се стекнуваат со вештини и познавања што ги прават поразлични од политички назначените кадри.

За извршување на задачите на дипломатските претставништва, коишто може да се категоризираат како задачи од политичка, економска, конзуларна природа, менаџмент и јавна дипломатија, потребен е кадар кој ќе може да одговори на предизвиците кои со себе ги носи секоја задача.

За исполнување на задачите, потребно е познавање на техники за преговарање, известување, анализа. Како лични вештини, од дипломатот се очекува да поседува прецизност, трпеливост, лојалност, разбирање и сл. Исто така, неопходно е активно да се следи надворешната државна политика, но и меѓународната заедница, нејзините интеракции, тенденции на развој.¹⁸

На овој начин се афирмира концептот унапредување на основа на заслуги, а не на основа на плен. „Системот на плен претставува техника на регрутирање што ја поврзува партијата на власт со административните службеници. Со победа на избори, победничката партија има право да им ги дели административните позиции на своите приврзаници“.¹⁹ Ваквото традиционално сфаќање на системот на плен не е прифатливо во модерни услови“ затоа што повеќе не постои едноставност во извршувањето на административните дејности, за кои не е потребна претходна соодветна подготовка“.²⁰

Базирање на системот за регрутација на основа на заслуги ќе ја стимулира професионалноста во кариерата, и мотивот за успех ќе биде поголем. Имајќи професионална дипломатија, се усвојува јасна методологија за унапредување и надградување на кадарот, со која шансите за успешно исполнување на целите на дипломатијата се поголеми ако се помине оваа постапка, отколку да се назначи некој без дипломатско искуство односно, некој што не учествува во систематската подготовка. Да се обидеме низ македонскиот пример да илустрираме што значи, во македонски контекст, професионална подготовка и филтрирање на системот на база на заслуга.

¹⁷ Harry W. Kopp, Charles A. Gillespie, *Career diplomacy : life and work in the US foreign service*, (Georgetown University Press, 2011), 63.

¹⁸ Данчо Марковски, *Дипломатија: организација и практика*, (Скопје, Кинематика, 2002), стр.57-67.

¹⁹ Борче Давидовски, Ана Павлова Данева, *Јавна администрација*, (Скопје, 2008).

²⁰ Исто

КРИТЕРИУМИ ЗА ИМЕНУВАЊЕ АМБАСАДОР

Законот за надворешни работи, во членот 36 ги регулира условите за именување лице-амбасадор, независно за која категорија се работи, односно дали кандидатот е од редот на дипломатско-конзуларните службеници или од оние што не спаѓаат во оваа категорија: да е државјанин само на РМ, да има завршено високо образование, да поседува меѓународно признат сертификат за познавање јазик, да не му е изречена казна – забрана за вршење професија, дејност или должност, да поседува соодветен безбедносен сертификат. Доколку се работи за кандидат назначен од редот на дипломатско-конзуларните службеници, тој мора да има стекнато високо дипломатско звање.

Очигледно, за да се утврди разликата меѓу двете категории, потребно е да се анализира постапката за стекнување високо дипломатско звање, како единствен критериум кој се разликува. За таа цел, треба да ги погледнеме членовите 63 и 64.

Постапката за вработување дипломат во МНР започнува со распишување јавен повик за слободното работно место. Откако ќе се оформи, комисија спроведува интервју и испит со цел за проверка на знаењата на кандидатот. Испитот се состои од 2 дела, од кои едниот е проверка на знаењето од делокругот на работното место, а другиот е за познавање на јазиците. Следува креирањето на ранг-листа од 5-те најуспешни кандидати, која се доставува до Државниот секретар. Откако е донесена одлуката, избраниот кандидат се подложува на психолошко тестирање.

Во зависност од работното искуство, лицето се вработува како приправник (без работно искуство), односно на пробна работа (со работно искуство).

Приправничкиот стаж трае 1 година, а по истекот на 9 месеци, најдоцна во рок од 3 месеци, приправникот мора да полага приправнички испит. Доколку испитот не е положен, работниот однос на лицето во МНР завршува. Доколку лицето го положи испитот, се распределува на работно место. Во рок од 6 до 12 месеци, лицето е должно да полага дипломатски испит. Доколку во 2 наврата не успее да го положи испитот, му прекинува работниот однос во МНР, додека во спротивно се стекнува со дипломатско звање аташе.

Лицето кое се вработува со претходно работно искуство, во рок од 3 до 6 месеци треба да полага дипломатски испит. Во 2011, Директоратот за Дипломатска академија има издадено 10 уверенија за положен дипломатски испит.²¹ Меѓутоа, доколку лицето не ја заврши успешно пробната работа, односно не добие позитивна оценка од менторот, нема право да го полага дипломатскиот испит и му престанува работниот однос со Министерството. Доколку го положи дипломатскиот испит, лицето се здобива со едно од следниве звања: трет секретар, втор секретар, прв секретар или советник.

²¹ Министерството за надворешни работи, *Стратешки план на МНР 2013-2015* (Скопје, јануари, 2013), 39.

Доколку на вработениот му се одреди ранг советник, тој во рок од 6 до 12 месеци е должен да полага советнички испит. Само во 2012, Директоратот за Дипломатска академија има издадено 10 уверенија за положен советнички испит.²²

Можеме да заклучиме дека процесот е мошне селективен, бара континуирано надградување во определен временски рок и е проследен со мониторинг.

Политички номинираните амбасадори не подлежат на ваква селекција и евалуација.

Меѓутоа, процесот на унапредување во рамките на МНР не застанува овде. Следуваат и правила околу начинот за редовно преминување во непосредно повисоко дипломатско звање.

Редовното преминување во непосредно повисоко дипломатско звање се врши по истекот на одреден период во звање, позитивни оценки за работењето во тој период, успешно поминати обуки организирани од МНР. По помината една година во звање аташе, дипломатот се стекнува со звање трет секретар; со 2 години во звање трет секретар, се стекнува звање втор секретар; со поминати три години во звањето втор секретар, се стекнува со звање прв секретар; со три години во звањето прв секретар и положен советнички испит, се стекнува со звање советник; со поминати четири години во звањето советник, се стекнува со звање министер-советник; со поминати пет години во звањето министер-советник и одбранет труд, се стекнува со звање ополномоштен министер и дипломат; по поминати шест години во звањето ополномоштен министер и одбранет амбасадорски труд, се стекнува со звање амбасадор во Министерството.

Дополнително, според членот 80, дипломатот е подложен на континуирано следење на неговата работа (за што следува финансиска санкција од 10% до 30% од нето-платата во текот на 1 до 3 месеци, доколку оцената е „не задоволува“).

Во склоп на МНР е и Дипломатската академија, која е замислена како „институционален механизам за создавање професионален и репрезентативен дипломатски кадар“.²³

За компарација, професионалната позадина на моменталните политички назначени амбасадори значително варира: од амбасадори кои имаат академска позадина во областа на меѓународни односи и политика (Дарко Ангелов, кој има магистрирано Меѓународни односи и европски интеграции на Централно европскиот Универзитет во Будимпешта²⁴ или Панде Лазаревски, кој има диплома од University of Pittsburgh - Graduate school for Public and International

²² Министерството за надворешни работи, *Стратешки план на МНР 2013-2015* (Скопје, јануари, 2013), 39.

²³ Исто

²⁴ Биографија на амбасадорот, <http://www.missions.gov.mk/budapest/embassy/biography-of-ambassador/>

Affairs²⁵), поранешни министри за надворешни работи (Благој Ханциски)²⁶, поранешни советници за односи со јавноста и јавна дипломатија во кабинетот на претседателот на државата (Љубен Тевдовски)²⁷, поранешен директор на Управата за цивилна и воздушна пловидба (Миле Манолев)²⁸, доктори на науки во областа на техничките науки (Ѓорѓи Филипов)²⁹, професори по македонска книжевност (Оливер Шамбевски) или теолошки науки (Ѓоко Ѓорѓевски)³⁰, практикант, па советник на собраниската Комисија за труд и социјална политика, Веле Трпевски³¹, сè до сопственик и управител на дом за стари лица и претседател на Унијата на жени на една од политичките партии (Даниела Караѓозовска)³².

Значителна новина во процедурата за регрутација на кадри од редот на политички номинираните амбасадори е и распишувањето јавен повик³³. Распишан од страна на Владата, на повикот од месец мај, за 19 извршители на функцијата амбасадор, се пријавија над 700 заинтересирани.³⁴

Одлуката да се распише конкурс за да се најдат соодветни кандидати за амбасадори, предизвика низа реакции во македонскиот јавен простор.

Запрашана да ги коментира ефектите од распишувањето јавен повик, Н.Е Маријет Шурман е со следниов став:

„Ми изгледа многу неверојатно дека кандидат со соодветен микс од знаење за меѓународни односи, меѓународно искуство и дипломатски вештини, може да се најде преку јавен повик, а не преку редовната селекција и тренинг. Можам да претпоставам дека е навистина демотивиращки за сегашните амбасадори и дипломати, кои имаат долгогодишно искуство, ги имаат исполнето највисоките критериуми, се почитувани и ценети во својата земја, да се најдат себеси во напревар со непознати натпреварувачи со непознати квалитети и квалификации. Конечно, ваквата практика може да предизвика погрешна претстава дека преку ноќ може да се стане амбасадор. Напротив, да се биде амбасадор, за разлика од други професии, е работа која бара долгогодишно искуство и може единствено да се научи преку практикување. И повторно, дипломат од мала држава може да направи разлика за својата држава, за луѓето, компаниите само ако е извонреден, најдобар од

²⁵ Биографија на амбасадорот <http://www.mnd-bitola.mk/>

²⁶ Биографија на амбасадорот <http://mk.wikipedia.org/>

²⁷ Жана П. Божиновска „Манолев слета во Каиро“, *Дневник*, јули 30, 2009, <http://www.dnevnik.com.mk/?ItemID=965446EB3380BE49927D130CFB1026CA>

²⁸ Исто

²⁹ Биографија на амбасадорот, <http://www.finki.ukim.mk/mk/staff/gjorgji-filipov>

³⁰ Биографија на амбасадорот, <http://www.missions.gov.mk/vatican/embassy/biography-of-ambassador/>

³¹ Биографија на амбасадорот, <http://www.missions.gov.mk/tirana/embassy/biography-of-ambassador/>

³² Биографија на амбасадорот, <http://www.missions.gov.mk/zagreb/embassy/biography-of-ambassador/>,

³³ Влада на РМ, *Оглас за пројавување на интерес за ангажирање на лица на раководни позиции* (Скопје, мај 2013) <http://vlada.mk/node/6511>

³⁴ Влада на РМ, „Над 2.000 апликации за владиниот оглас за раководни позиции“, соопштение, 11 јуни, 2013 <http://vlada.mk/node/6683>

најдобрите, најпрофесионален, со најмногу искуство и знаење. Јавен повик што ги игнорира веќе докажаниот дипломатски талент, како и искуството, не ми изгледа како најефективниот метод за пронаоѓање на најдобрите за позицијата.³⁵

Она што можеме да го понудиме како заклучни согледувања на овој труд е неминовниот факт што механизмите кои се утврдени за дипломатите од кариера се неопходни чекори кон градење соодветна дипломатска елита што ќе ги претставува интересите на нашата држава. Како резултат треба да се размисли за менување на законскиот сооднос на професионални и политички назначени амбасадори, со што првите би станале правило, а вторите исклучок (моментално сметаме дека е обратно).

Секако, постојат начини за подобрување на системот за унапредување и едукација на професионалните кадри (на пример, Дипломатската академија е далеку од исполнувањето на целиот свој потенцијал). Воедно, треба да се дебатираат и да се преиспитаат приоритетите на амбасадорите, како и критериумите според кои тие се евалуираат, но најгорливо прашање секако остануваат политички назначените амбасадори и сите прашања што ги придвижува оваа категорија дипломати.

³⁵ Маријет Шурман, е-маил порака до авторите, август 19, 2013

Клучни зборови: *дипломатија, амбасадори, Закон за надворешни работи*

ABSTRACT

The paper focuses on the debate regarding the methodology for selecting, recruiting and appointing diplomatic representatives from the ranks of ambassadors, which is essentially a clash of two concepts: political appointments vs. professional career appointments. The paper provides an overview of the development of the criteria for appointing ambassadors in the Macedonian diplomatic offices. It looks at the differences in the readiness of ambassadors to pursue their diplomatic goals based on the principles of their recruitment and examines the international practice vis-à-vis appointing ambassadors. In addition, it and presents the different approaches and opinions of the professional and political public regarding this process.

The purpose of the paper is to show that the procedures that career diplomats carry out in order to obtain the post of ambassador increase the chances of professional fulfillment of the objectives of the country's diplomacy.